

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 12 lipca 2018 r.¹

Sprawa C-238/17

**UAB „Renerga”
przeciwko
AB „Energijos skirstymo operatorius”
AB „Lietuvos energijos gamyba”
przy udziale:
UAB „BALTPOOL”,
Lietuvos Respublikos Vyriausybė,
Achema AB,
Achemos Grupė UAB**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna, Litwa)]

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Wewnętrzny rynek energii elektrycznej – Dyrektywa 2009/72/WE – Artykuł 3 ust. 2 – Obowiązki z zakresu użyteczności publicznej – Artykuł 3 ust. 6 – Rekompensata finansowa – Artykuł 3 ust. 15 – Spoczywający na państwie członkowskim obowiązek poinformowania Komisji o wszystkich środkach przyjętych w celu wypełnienia obowiązków w zakresie usług powszechnych i użyteczności publicznej – Artykuł 36 lit. f) – Organ regulacyjny

1. Rozpatrywany wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został złożony przez Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna, Litwa) na kanwie sporu pomiędzy wytwórcą energii a dwoma nabywcami w przedmiocie rzekomego opóźnienia w zapłacie rekompensaty z tytułu usług publicznych na rzecz wytwórcy energii przez tych nabywców.

2. Proponuję, aby Trybunał odpowiedział w ten sposób, że pytania sądu odsyłającego są niedopuszczalne ze względu na niewystępowanie w rozważanym przypadku obowiązku z zakresu użyteczności publicznej na podstawie dyrektywy 2009/72/WE². Niniejsza sprawa nie mieści się po prostu w zakresie stosowania dyrektywy 2009/72.

¹ Język oryginału: angielski.

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 2003/54/WE (Dz.U. 2009, L 211, s. 55).

Ramy prawne

Prawo Unii

3. Motywy 46 i 50 dyrektywy 2009/72 mają następujące brzmienie:

„(46) Przestrzeganie wymogów usługi publicznej jest podstawowym wymogiem niniejszej dyrektywy, ważne jest więc, aby w niniejszej dyrektywie zostały określone wspólne minimalne standardy, przestrzegane przez wszystkie państwa członkowskie, z uwzględnieniem celów ochrony konsumentów, bezpieczeństwa dostaw, ochrony środowiska i równoważnych poziomów konkurencji we wszystkich państwach członkowskich. Ważne jest, aby wymogi usługi publicznej podlegały interpretacji na poziomie krajowym, z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i pod warunkiem przestrzegania prawa wspólnotowego.

[...]

(50) Wymogi usługi publicznej, w tym wymogi dotyczące usługi powszechnej, oraz wynikające z nich wspólne minimalne standardy muszą być w dalszym ciągu wzmacniane w celu zapewnienia, aby wszyscy konsumenci, w szczególności odbiorcy wrażliwi, mogli odnieść korzyści wynikające z konkurencji i sprawiedliwych cen. Wymogi usługi publicznej należy określać na poziomie krajowym, z uwzględnieniem sytuacji krajowej; prawo wspólnotowe powinno być jednak przestrzegane przez państwa członkowskie [...].”

4. Zgodnie z art. 3 ust. 2, 6 i 15 dyrektywy 2009/72:

„2. W pełni uwzględniając odpowiednie postanowienia traktatu, w szczególności jego art. 86, państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym obowiązki [w zakresie] użyteczności publicznej, które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu. Takie obowiązki muszą być jasno określone, przejrzyste, niedyskryminacyjne, weryfikowalne i gwarantować wspólnotowym przedsiębiorstwom energetycznym równość dostępu do konsumentów krajowych. W odniesieniu do bezpieczeństwa dostaw, efektywności energetycznej/zarządzania popytem i realizacji celów ochrony środowiska oraz celów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych, o których mowa w niniejszym ustępie, państwa członkowskie mogą wprowadzić konieczność realizacji planów długoterminowych, uwzględniając przy tym fakt, że o dostęp do systemu mogą się ubiegać strony trzecie.

[...]

6. Jeżeli za wypełnienie obowiązków określonych w ust. 2 i 3 przewidziano przyznawanie przez państwo członkowskie rekompensat finansowych, innych form rekompensaty oraz praw wyłącznych, odbywa się to w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny.

[...]

15. Wdrażając niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie informują Komisję o wszystkich środkach przyjętych w celu spełniania obowiązku [w zakresie] usługi powszechnej i obowiązku [w zakresie] użyteczności publicznej, w tym również ochrony konsumentów i ochrony środowiska, a także o ich możliwym wpływie na konkurencję krajową i międzynarodową oraz o tym, czy takie środki wymagają odstępstwa od niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie powiadamiają następnie Komisję co dwa lata o wszelkich zmianach takich środków niezależnie od tego, czy wymagają one odstępstwa od niniejszej dyrektywy, czy też nie”.

5. Zgodnie z art. 36 lit. f) dyrektywy 2009/72:

„Wykonując zadania regulacyjne określone w niniejszej dyrektywie, organ regulacyjny podejmuje wszelkie rozsądne środki służące realizacji następujących celów w ramach swoich obowiązków i uprawnień określonych w art. 37, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi, w tym również z organami ochrony konkurencji, w stosownych przypadkach i bez uszczerbku dla ich kompetencji:

[...]

zapewnianie, aby operatorzy systemu i użytkownicy systemu otrzymywali stosowne zachęty, zarówno krótko-, jak i długoterminowe, w celu zwiększenia wydajności w zakresie działania sieci oraz rozwijania integracji rynkowej”.

Prawo litewskie

6. Dyrektywa 2009/72 została transponowana do prawa litewskiego poprzez Energetikos įstatymas (ustawę w sprawie energetyki), Elektros energetikos įstatymas (ustawę o energii elektrycznej) i Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (ustawę o energii ze źródeł odnawialnych).

7. Na podstawie ustawy w sprawie energetyki rząd litewski przyjął w dniu 18 lipca 2012 r. Vyriausybės nutarimas Nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (uchwałę rządową nr 916 w sprawie zatwierdzenia procedury świadczenia usług użyteczności publicznej w sektorze elektroenergetycznym). Na mocy pkt 3 tej uchwały „rekompensatą z tytułu usług publicznych” zarządza się zgodnie z Vyriausybės nutarimas Nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lešų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (uchwałę rządową nr 1157 z dnia 19 września 2012 r. w sprawie zatwierdzenia procedury zarządzania środkami pieniężnymi na usługi użyteczności publicznej w sektorze elektroenergetycznym).

8. Na mocy pkt 18.1 uchwały nr 916³ rekompensata uiszczana operatorom z tytułu świadczenia usług publicznych wymienionych w tej uchwale może zostać czasowo zawieszona zgodnie z wymogami i warunkami przewidzianymi w uchwale nr 1157, jeżeli podmiot świadczący usługę publiczną lub podmioty z nim powiązane nie dokonają zapłaty całości lub części rekompensaty z tytułu usługi publicznej należnej za rzeczywiście zużyta energię elektryczną⁴ zgodnie z pkt 16 uchwały nr 1157.

9. Uchwała nr 1157 definiuje z kolei „podmioty powiązane” (pkt 3.5)⁵. W pkt 26.1 uchwała ta stanowi, że operator systemu dystrybucyjnego, przedsiębiorstwo nabywające oraz podmiot zarządzający zawieszają wypłaty środków pieniężnych na rzecz podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej, jeżeli te podmioty świadczące usługi lub podmioty powiązane nie uiszczą opłat z tytułu usług użyteczności publicznej za rzeczywiście zużyta energię elektryczną. Ten sam przepis określa, kiedy można wznowić płatności rekompensaty z tytułu usług publicznych. Punkt 26.2 uchwały nr 1157 przewiduje, że jeżeli podmiot świadczący usługi użyteczności publicznej wycofa się z grupy podmiotów powiązanych, w której co najmniej jeden podmiot nie uiszczył, w całości lub części, opłat z tytułu usług użyteczności publicznej za zużyta energię, zaległa część rekompensaty z tytułu świadczenia usług użyteczności publicznej zostanie mu zapłacona wyłącznie wtedy, gdy uprzednio powiązane podmioty uiszczą wszystkie opłaty z tytułu usług użyteczności publicznej należnych za energię elektryczną zużyta do czasu wycofania się podmiotu z grupy podmiotów powiązanych.

3 Punkt 18.1 został wprowadzony do uchwały nr 916 w drodze zmiany przewidzianej w uchwale rządowej nr 76 z dnia 25 stycznia 2016 r.

4 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie zawiera żadnych dalszych szczegółów co do charakteru i warunków rekompensaty z tytułu tej usługi publicznej w stosunku do rzeczywistego zużycia.

5 Zmieniony uchwałę rządową nr 77 z dnia 27 stycznia 2016 r.

Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytania prejudycjalne

10. Skarżąca w postępowaniu głównym, spółka UAB „Renerga” (zwana dalej „Renergą”), prowadzi pięć elektrowni, w których wytwarza energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii. Renerga dostarcza wytworzoną energię elektryczną do sieci elektroenergetycznej.

11. Renerga wraz z Achemą i innymi spółkami tworzy Achemos Grupę UAB (zwaną dalej „grupą Achema”).

12. W ramach umów zawartych w dniach 7 stycznia i 19 czerwca 2013 r. pomiędzy Renergą a pozwanymi (AB Energijos skirstymo operatorius i AB Lietuvos energijos gamyba) Renerga zobowiązuje się do sprzedaży całej energii elektrycznej, którą wytwarza i dostarcza do sieci, na rzecz pozwanych, którzy zobowiązują się nabyć tę energię i za nią zapłacić. Zgodnie z tymi umowami cena, jaką pozwani muszą płacić Renerdze za tę energię elektryczną, składa się z ceny rynkowej za energię elektryczną i z rekompensaty z tytułu usług publicznych, która odpowiada różnicy pomiędzy (i) stałą stawką mającą zastosowanie do energii elektrycznej produkowanej przez Renergę zgodnie z warunkami przewidzianymi w przepisach prawa a (ii) ceną rynkową.

13. Pismem nr 16-SD-108 z dnia 25 lutego 2016 r. podmiot zarządzający rekompensatą z tytułu usług publicznych, BALTPPOOL, poinformował pozwanych, że zgodnie z uchwałami nr 916 i nr 1157 płatność rekompensaty z tytułu usług publicznych na rzecz Renergi została zawieszona w całości do czasu dokonania przez Achemę lub inne podmioty powiązane pełnej zapłaty rekompensaty z tytułu usług publicznych za rzeczywiście zużyta energię elektryczną. Według BALTPPOOL Achema nie wypełniła w pełni spoczywającego na niej obowiązku uiszczenia rekompensaty z tytułu usług publicznych za rzeczywiście zużyta energię elektryczną. Ze względu na to, że kapitał Achemy oraz pakiet kontrolny w Renerdze były w posiadaniu grupy Achema, Achemę i Renergę należało uznać za podmioty powiązane.

14. W dniu 26 lutego 2016 r. jeden z dwóch pozwanych, AB Energijos skirstymo operatorius, poinformował Renergę, że płatność należnej jej rekompensaty z tytułu usług publicznych została zawieszona. W dniu 8 marca 2016 r. inny pozwany, AB Lietuvos energijos gamyba, skierował do Renergi podobne pismo, w którym stwierdził, że płatność należnej tej spółce rekompensaty z tytułu usług publicznych została zawieszona na czas nieoznaczony i że Renerga będzie otrzymywać jedynie zapłatę ceny rynkowej za sprzedaną energię elektryczną.

15. Pismem nr 16-SD-135 z dnia 10 marca 2016 r. BALTPPOOL potwierdził Renerdze, że płatność rekompensaty z tytułu usług publicznych została zawieszona, i dodał, że w dniu 31 stycznia 2016 r. wysłano do Achemy fakturę na łączną kwotę 629 794,15 EUR, wraz z VAT, z terminem płatności do dnia 24 lutego 2016 r. Ponieważ Achema nie uregulowała tej faktury do dnia 25 lutego 2016 r., płatność rekompensaty z tytułu usług publicznych na rzecz Achemy i wszystkich podmiotów powiązanych z tym przedsiębiorstwem została zawieszona.

16. Wskutek niewypełnienia spoczywających na pozwanych obowiązków zapłaty Renerdze pełnej ceny należnej za zakupioną przez nich energię elektryczną, w szczególności elementu rekompensaty z tytułu usług publicznych, którego zapłata, jako część ceny za energię elektryczną, została przewidziana w umowach, zadłużenie pozwanych względem Renergi za nieuiszczenie rekompensaty z tytułu usług publicznych wzrosło do 1 248 199,81 EUR.

17. Dług ten został spłacony Renerdze w dniu 21 kwietnia 2016 r., w którym to dniu BALTPPOOL skierował do pozwanych pisma nr 16-SD-188 i nr 16-SD-189 dotyczące płatności zawieszonych rekompensaty z tytułu usługi publicznej.

18. W dniu 12 grudnia 2016 r. Renerga wniosła do Vilniaus miesto apylinkės teismas (sądu rejonowego dla miasta Wilna) powództwo, domagając się nakazania pozwanym zapłaty, odpowiednio, 9172,84 EUR i 572,82 EUR tytułem odszkodowania, stanowiących odsetki za opóźnienie w płatności rekompensaty z tytułu usług publicznych na podstawie umów w sprawie zakupu i sprzedaży energii elektrycznej zawartych w dniach, odpowiednio, 7 stycznia i 19 czerwca 2013 r. Dodatkowo Renerga domaga się nakazania obu pozwanym zapłaty odsetek według rocznej stopy oprocentowania w wysokości 8,05%.

19. Uznawszy, że spór ten wymaga wyjaśnień co do szeregu przepisów dyrektywy 2009/72, orzeczeniem z dnia 11 kwietnia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 9 maja 2017 r., Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy przewidziany w art. 36 lit. f) dyrektywy 2009/72 cel organu regulacyjnego wykonującego zadania regulacyjne określone w dyrektywie 2009/72, jakim jest »zapewnianie, aby operatorzy systemu i użytkownicy systemu otrzymywali stosowne zachęty, zarówno krótko-, jak i długoterminowe, w celu zwiększenia wydajności w zakresie działania sieci oraz rozwijania integracji rynkowej«, należy rozumieć i interpretować, jako zakazujący nieprzyznawania zachęt (odmowa zapłaty rekompensaty z tytułu świadczenia usług użyteczności publicznej) bądź ich ograniczania?
- 2) Zważywszy, że art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72 przewiduje, iż obowiązki z zakresu użyteczności publicznej muszą być jasno określone, przejrzyste, niedyskryminacyjne i weryfikowalne, a art. 3 ust. 6 tej dyrektywy stanowi, że przyznawanie rekompensat finansowych odbywa się w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny, należy wyjaśnić następujące kwestie:
  - 2.1) czy przepisy art. 3 ust. 2 i 6 dyrektywy 2009/72 należy interpretować jako zakazujące ograniczania zachęt dla podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej, jeżeli podmioty te należycie wykonują obowiązki związane ze świadczeniem usług użyteczności publicznej, których wykonania się podjęły;
  - 2.2) czy należy uznać za dyskryminacyjny, nieprzejrzysty i ograniczający uczciwą konkurencję do celów przepisów art. 3 ust. 2 i 6 dyrektywy 2009/72 przewidziany przepisami prawa krajowego obowiązek zawieszenia wypłaty rekompensaty finansowej na rzecz podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej bez względu na wykonanie przez taki podmiot czynności związanych ze świadczeniem usług użyteczności publicznej oraz na wykonanie obowiązków, których podmiot ten się podjął, ale łączący podstawę ograniczenia (zawieszenia) zapłaty rekompensaty z tytułu świadczenia usług użyteczności publicznej z wykonaniem przez podmiot powiązany z podmiotem świadczącym usługi użyteczności publicznej (w którym udziały kontrolujące posiada to samo przedsiębiorstwo, które posiada udziały kontrolujące w spółce będącej podmiotem świadczącym usługi użyteczności publicznej) czynności i obowiązków przy rozliczaniu środków pieniężnych za korzystanie z usług użyteczności publicznej obliczonych dla tego przedsiębiorstwa oraz uzależniający wypłatę rekompensaty od wykonania tych czynności i obowiązków;
  - 2.3) czy przewidziany przepisami prawa krajowego obowiązek zawieszenia zapłaty rekompensaty finansowej na rzecz podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej mimo utrzymania spoczywającego na nich zobowiązania do pełnego wykonania nałożonych na nich obowiązków z zakresu użyteczności publicznej oraz powiązanych zobowiązań umownych na rzecz przedsiębiorstw nabywających energię elektryczną należy uznać za dyskryminacyjny, nieprzejrzysty i ograniczający uczciwą konkurencję do celów przepisów art. 3 ust. 2 i 6 dyrektywy 2009/72?

- 3) Czy na podstawie art. 3 ust. 15 dyrektywy 2009/72 nakładającego na państwa członkowskie obowiązek powiadamiania Komisji Europejskiej co dwa lata o wszelkich zmianach środków przyjętych w celu spełniania obowiązku usługi powszechnej i obowiązku użyteczności publicznej państwo członkowskie, które przyjęło w prawie krajowym przepisy ustanawiające podstawy, zasady i mechanizm ograniczania rekompensat należnych podmiotom świadczącym usługi użyteczności publicznej, jest zobowiązane do powiadomienia Komisji Europejskiej o takich nowych przepisach?
- 4) Czy przyjęcie przez państwo członkowskie w prawie krajowym przepisów określających podstawy, zasady i mechanizm ograniczania rekompensat należnych na rzecz podmiotów świadczących usługi użyteczności publicznej sprzeciwia się celom wdrażania dyrektywy 2009/72 oraz zasadom ogólnym prawa Unii (zasadzie pewności prawa, uzasadnionych oczekiwań, proporcjonalności, przejrzystości i niedyskryminacji)?”.

20. W dniu 28 lutego 2018 r. Trybunał, na podstawie art. 101 regulaminu postępowania, zwrócił się do sądu odsyłającego z wnioskiem o udzielenie wyjaśnień, na który to wniosek sąd odsyłający odpowiedział w dniu 26 marca 2018 r.

21. Uwagi na piśmie zostały przedstawione przez strony postępowania głównego, grupa Achema, BALTPOOL, rząd litewski oraz Komisję Europejską. Wszystkie te podmioty, poza pozwanymi w postępowaniu głównym, wzięły udział w rozprawie, która odbyła się w dniu 3 maja 2018 r.

Ocena

Dopuszczalność

Zagadnienie

22. Poprzez swoje pytania sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy szereg przepisów dyrektywy 2009/72 i ogólne zasady prawa Unii stoją na przeszkodzie stosowaniu przepisów krajowych przewidujących możliwość zawieszenia w stosunku do wytwórców energii elektrycznej płatności rekompensaty z tytułu usług publicznych, mającej na celu wspieranie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, aż do momentu, w którym podmioty powiązane z rzeczonym wytwórcą zapłacą rekompensatę z tytułu usług publicznych należną za rzeczywiście zużytą przez te podmioty energię elektryczną.

23. Niniejsza sprawa ma swoje źródło w sporze, w którym umowy zawarte pomiędzy wytwórcą energii elektrycznej, Renergą, oraz dwiema spółkami Energijos skirstymo operatorius i Lietuvos energijos gamyba zobowiązują Renergę do *sprzedaży* całej energii elektrycznej przez nią wytworzonej (z odnawialnych źródeł energii) na rzecz tych drugich spółek. Te dwie spółki kupujące są z kolei zobowiązane do dokonania zapłaty za nabytą energię elektryczną. Umowy te nie zobowiązują przy tym Renergi do faktycznego *wytwarzania* energii elektrycznej. Wyjaśnienia sądu odsyłającego rozumiem w ten sposób, że owe umowy są stosunkami prawnymi podlegającymi prawu cywilnemu.

24. Decydującym elementem rozpatrywanej sprawy jest sposób wyliczenia ceny za energię elektryczną nabytą przez te dwie spółki: tak zwana rekompensata z tytułu usług publicznych jest dodawana do ceny rynkowej za energię elektryczną. Tę rekompensatę z tytułu usług publicznych, w tym zasady zarządzania nią, określają w szczególności uchwały nr 916 i nr 1157.

25. Postępowanie przed sądem odsyłającym dotyczy powództwa o odszkodowanie za *opóźnienie w zapłacie* rekompensaty z tytułu usług publicznych. Oznacza to, że pytania te dotyczą co najwyżej *przepisów o uzgodnieniach co do zapłaty takiej rekompensaty*, a nie (pierwotnego) prawa usługodawcy do rekompensaty z tytułu usług publicznych, a jednocześnie nie poruszają one możliwości uznania takiej rekompensaty za niezgodną z prawem pomoc państwa.

26. Pytania te zakładają natomiast, że na Renerdze rzeczywiście spoczywały obowiązki z zakresu użyteczności publicznej nałożone przez państwo członkowskie (Republikę Litewską).

27. Nie sądzę, aby tak było w tej sprawie, dlatego w mojej ocenie przedłożone przez sąd odsyłający pytania są niedopuszczalne. Nie mamy w tej sprawie do czynienia z nałożeniem przez państwo członkowskie obowiązku z zakresu użyteczności publicznej.

W przedmiocie art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72

28. Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektyw 2009/72, w pełni uwzględniając odpowiednie postanowienia traktatu, w szczególności art. 106 TFUE, państwa członkowskie mogą w ogólnym interesie gospodarczym nałożyć na przedsiębiorstwa działające w sektorze elektroenergetycznym obowiązki z zakresu użyteczności publicznej, które mogą odnosić się do bezpieczeństwa, w tym również do bezpieczeństwa dostaw, regularności, jakości i ceny dostaw, a także ochrony środowiska, w tym również do efektywności energetycznej, energii ze źródeł odnawialnych i ochrony klimatu. Artykuł 106 ust. 2 traktatu stanowi, że przedsiębiorstwa „zobowiązane” do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym podlegają postanowieniom traktatu, zwłaszcza regułom konkurencji, w granicach, w jakich ich stosowanie nie stanowi prawnej lub faktycznej przeszkody w wykonywaniu poszczególnych zadań im powierzonych.

29. Oba te przepisy zgodnie wskazują, że to *państwo członkowskie* nakłada, w ogólnym interesie gospodarczym, obowiązki z zakresu użyteczności publicznej (art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72) lub zobowiązuje przedsiębiorstwa do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (art. 106 ust. 2 TFUE).

30. Żaden z litewskich aktów prawnych przytoczonych w ramach prawnych niniejszej opinii nie nakłada na Renergę obowiązku z zakresu użyteczności publicznej.

31. W szczególności uchwały nr 916 i nr 1157 ograniczają się do uregulowania świadczenia usług użyteczności publicznej w sektorze elektroenergetycznym i do zatwierdzenia procedury zarządzania środkami pieniężnymi na usługi użyteczności publicznej w sektorze elektroenergetycznym. Przepisy tych uchwał nie nakładają obowiązków na wytwórców energii elektrycznej korzystających z odnawialnych źródeł energii. W żadnym miejscu uchwały te nie stanowią, że spółka taka jak Renerga jest zobowiązana do wytworzenia i przekazania takiej energii elektrycznej.

32. Brak zatem w tym przypadku działania państwa członkowskiego.

33. Obowiązku takiego nie przewidują także umowy zawarte pomiędzy stronami postępowania głównego.

34. Niezależnie od kwestii, czy *umowa* prywatnoprawna może co do zasady zawierać obowiązek z zakresu użyteczności publicznej nałożony przez państwo członkowskie, nie dostrzegam *obowiązku* z zakresu użyteczności publicznej w tych umowach. Otóż umowy te – zawarte w ramach swobody umów i, jak się wydaje, bez udziału organów publicznych – stanowią jedynie, że Renerga zobowiązuje się do sprzedaży energii elektrycznej, wytworzonej przez nią w jej elektrowniach i pochodzącej z odnawialnych źródeł energii, na rzecz pozwanych, którzy zobowiązują się nabyć tę energię od tej spółki, i do dostarczenia tej energii do sieci. Wydaje się, że Renerga skorzystała jedynie

z przysługującej jej swobody umów, a zatem dobrowolnie zaciągnęła zobowiązanie⁶. Moim zdaniem takie działania nie może zostać uznane za obowiązek w rozumieniu art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72.

35. W konsekwencji Republika Litewska nie mogła nałożyć obowiązku z zakresu użyteczności publicznej w rozumieniu art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72.

36. Co ciekawe, wydaje się, że takie jest też stanowisko sądu odsyłającego. Otóż o ile sąd ów stwierdza, iż zgodnie z pkt 7.1 i 8.1 uchwały nr 916 Renerga jest uważana za podmiot świadczący usługi użyteczności publicznej⁷, o tyle uznaje on – jak wynika to z jego odpowiedzi na wniosek Trybunału o udzielenie wyjaśnień – że na Renerdze nie spoczywa obowiązek z zakresu użyteczności publicznej *na podstawie art. 3 dyrektywy 2009/72*.

37. W celu uzyskania pełniejszego obrazu sprawy należy podkreślić, iż do celów niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym bez znaczenia jest to, że – jak wskazał sąd odsyłający – Renerga właściwie wypełniała spoczywające na niej zobowiązania związane z tymi umowami, czyli dostarczała do sieci pozwanych energię elektryczną wytworzoną z odnawialnych źródeł energii, podczas gdy pozwani nie wypełnili swojego zobowiązania wzajemnego polegającego na zapłacie Renerdze pełnej ceny zakupu energii elektrycznej obejmującej rekompensatę z tytułu usług publicznych.

38. Do sądu odsyłającego należy ustalenie, w jakim zakresie strony owych umów nie wypełniły swoich zobowiązań oraz czy w takiej sytuacji strony te mogą powołać się na uchwały nr 916 i nr 1157. Jak już wyjaśniono, dyrektywa 2009/72 nie znajduje tutaj zastosowania.

39. Mam pełną świadomość, że w przypadku gdy pytania zadane przez sądy krajowe dotyczą wykładni przepisu prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia⁸. Moim zdaniem rozpatrywana sprawa nie pozwala jednak Trybunałowi na udzielenie użytecznej odpowiedzi na przedstawione pytania, ponieważ jest całkiem oczywiste, że wykładnia szeregu przepisów dyrektywy 2009/72, o którą zabiega sąd odsyłający, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym ani z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym⁹.

Wniosek

40. Wszystkie te względy prowadzą mnie do stanowiska, że rozpatrywany wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest niedopuszczalny.

Co do istoty (hipotetycznie)

41. Dalsza część mojej analizy została przeprowadzona na wypadek, gdyby Trybunał nie podzielił mojej dotychczasowej analizy i w konsekwencji zdecydował się udzielić odpowiedzi na pytania sądu odsyłającego.

⁶ Obowiązek sprzedaży, ale nie wytwarzania.

⁷ Bez – jak wskazano powyżej w niniejszej opinii – określenia, na czym polega usługa użyteczności publicznej.

⁸ Zobacz wyroki: z dnia 17 lipca 1997 r., Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, pkt 25); z dnia 2 marca 2017 r., Pérez Retamero (C-97/16, EU:C:2017:158, pkt 21).

⁹ Co do porównywalnych sytuacji zobacz wyroki: z dnia 7 lipca 2011 r., Agafitei i in. (C-310/10, EU:C:2011:467, pkt 27); z dnia 2 marca 2017 r., Pérez Retamero (C-97/16, EU:C:2017:158, pkt 22).

W przedmiocie pytania pierwszego

42. Poprzez pierwsze pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 36 lit. f) dyrektywy 2009/72 należy interpretować w ten sposób, że przepis ten zabrania organowi regulacyjnemu nieprzyznawania jakichkolwiek zachęt, w tym rekompensat z tytułu obowiązku z zakresu użyteczności publicznej, lub ograniczania takich zachęt.

43. Artykuł 36 dyrektywy 2009/72 ustanawia ogólne cele organu regulacyjnego. Przewiduje on, że wykonując zadania regulacyjne określone w owej dyrektywie, organ regulacyjny powinien podejmować wszelkie rozsądne środki służące realizacji szeregu celów¹⁰, a jeden z tych celów polega na zapewnieniu, aby operatorzy systemu i użytkownicy systemu otrzymywali stosowne zachęty, zarówno krótko-, jak i długoterminowe, w celu zwiększenia wydajności w zakresie działania sieci oraz rozwijania integracji rynkowej [art. 36 lit. f)].

44. Nie widzę powodów, które pozwalałyby uznać, że wykładnia tego przepisu jest istotna do celów sporu rozpatrywanego w postępowaniu głównym.

45. Przedmiotem tego postępowania nie są działania organu regulacyjnego¹¹. Ponadto sąd odsyłający nigdzie nie wyjaśnił, w jaki sposób czasowe zawieszenie rekompensaty dla producenta energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii wiąże się z zachętą, której celem jest zwiększenie wydajności w zakresie działania sieci.

46. W konsekwencji proponuję, aby na pytanie pierwsze odpowiedzieć, iż art. 36 lit. f) dyrektywy 2009/72 nie stoi na przeszkodzie stosowaniu przepisów krajowych przewidujących możliwość zawieszenia płatności wytwórcom energii elektrycznej rekompensaty mającej na celu wspieranie wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, aż do momentu, w którym podmioty powiązane z owym wytwórcą uiszczą rekompensatę z tytułu usług publicznych należną za rzeczywiście zużytą energię elektryczną.

W przedmiocie pytania drugiego

47. Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy art. 3 ust. 2 i 6 dyrektywy 2009/72 stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które umożliwiają – ze względów niezwiązanych w sposób bezpośredni z działalnością wytwórców energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, ale jakie można przypisać działalności podmiotów powiązanych z danym wytwórcą – zawieszenie płatności rekompensaty z tytułu usług publicznych na rzecz wytwórców, nawet jeśli wytwórcy ci wypełniają wszystkie zobowiązania umowne względem spółek nabywających od nich energię elektryczną. Ponadto sąd odsyłający zmierza także do wyjaśnienia, czy uzgodnienia co do zapłaty rekompensaty, które przewidują możliwość zawieszenia zapłaty takiej rekompensaty, mają charakter dyskryminacyjny, niejasny lub ograniczający konkurencję.

48. Zgodnie z art. 3 ust. 6 dyrektywy 2009/72, jeżeli za wypełnienie obowiązków określonych w ust. 2 i 3 tego artykułu przewidziano przyznawanie przez państwo członkowskie rekompensat finansowych, innych form rekompensaty oraz praw wyłącznych, powinno się to odbywać w sposób przejrzysty i niedyskryminacyjny.

¹⁰ Wszystko to w ramach jego obowiązków i uprawnień określonych w art. 37, w ścisłym porozumieniu z innymi właściwymi organami krajowymi, w tym również z organami ochrony konkurencji, w stosownych przypadkach i bez uszczerbku dla ich kompetencji.

¹¹ Na mocy art. 35 ust. 1 dyrektywy 2009/72 państwo członkowskie musi wyznaczyć jeden krajowy organ regulacyjny. We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie wskazano, który z organów Republiki Litewskiej został jako taki organ wyznaczony (tym organem jest Narodowa Komisja Kontroli cen i Energii – <https://ec.europa.eu/energy/en/national-regulatory-authorities>). Natomiast we wniosku tym dwukrotnie wspomniano o rządzie litewskim.

49. Użyty w tym przepisie wyraz „jeżeli” wskazuje, że państwa członkowskie nie mają obowiązku zapewnienia finansowej rekompensaty przedsiębiorstwom, na których spoczywa obowiązek z zakresu użyteczności publicznej na mocy art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72.

50. Ponadto należy przypomnieć, że z motywu 46 dyrektywy 2009/72 – który stanowi, że „wspólne minimalne standardy” są określone w owej dyrektywie z uwzględnieniem między innymi ochrony środowiska – wynika, iż dyrektywa ta nie harmonizuje w pełny i wyczerpujący sposób wszystkich objętych nią kwestii.

51. Dyrektywa ta nie zawiera jakichkolwiek szczegółowych zasad stosowania środków wsparcia podmiotów świadczących usługi publiczne w państwach członkowskich. Wnioskuje z tego, że państwa członkowskie dysponują pewnym marginesem swobody, o ile przestrzegają one ogólnych zasad, takich jak zasady niedyskryminacji i przejrzystości.

52. Wreszcie, Trybunał orzekł także, iż zgodnie z dyrektywą poprzedzającą dyrektywę 2009/72¹² państwom członkowskim przysługuje uprawnienie do określania zakresu i organizacji świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym. W szczególności uprawnione są one uwzględniać cele odpowiadające ich polityce krajowej¹³.

53. Proponuję zatem, aby na pytanie drugie odpowiedzieć, że art. 3 ust. 2 i 6 dyrektywy 2009/72 nie stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, które umożliwiają – ze względów niezwiązanych w sposób bezpośredni z działalnością wytwórców energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, ale jakie można przypisać działalności podmiotów powiązanych z danym wytwórcą – zawieszenie płatności rekompensaty z tytułu usług publicznych na rzecz wytwórców, nawet jeśli wytwórcy ci wypełniają wszystkie zobowiązania umowne względem spółek nabywających od nich energię elektryczną.

W przedmiocie pytania trzeciego

54. Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy zgodnie z art. 3 ust. 15 dyrektywy 2009/72 na Republice Litewskiej spoczywa obowiązek poinformowania Komisji o wprowadzeniu do prawa krajowego możliwości zawieszenia płatności środka wsparcia na rzecz podmiotu świadczącego usługi publiczne.

55. Artykuł 3 ust. 15 dyrektywy 2009/72 wymaga, aby państwa członkowskie informowały Komisję o wszystkich środkach przyjętych w celu spełniania obowiązku świadczenia usługi powszechnej i obowiązku z zakresu użyteczności publicznej, w tym również ochrony środowiska, niezależnie od tego, czy takie środki wymagają odstępstwa od owej dyrektywy. Państwa członkowskie muszą także co dwa lata powiadamiać Komisję o wszelkich zmianach takich środków, również niezależnie od tego, czy zmiany te wymagają odstępstwa od owej dyrektywy.

56. Nie uważam, że zmiana lub zawieszenie uzgodnień dotyczących płatności mogą stanowić środek spełniający obowiązek z zakresu użyteczności publicznej w rozumieniu art. 3 ust. 15 dyrektywy 2009/72.

57. W konsekwencji na pytanie trzecie proponuję odpowiedzieć, że art. 3 ust. 15 dyrektywy 2009/72 nie wymaga, aby państwo członkowskie miało informować Komisję o wprowadzeniu do prawa krajowego możliwości zawieszenia płatności środka wsparcia na rzecz podmiotu świadczącego usługi publiczne.

¹² Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej i uchylająca dyrektywę 96/92/WE (Dz.U. 2003, L 176, s. 37).

¹³ Zobacz wyrok z dnia 21 grudnia 2011 r., ENEL (C-242/10, EU:C:2011:861, pkt 50).

W przedmiocie pytania czwartego

58. Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy ustanowienie przez państwo członkowskie w prawie krajowym podstaw, zasad i mechanizmu ograniczania rekompensat należnych podmiotom świadczącym usługi użyteczności publicznej jest sprzeczne z celami wdrożenia dyrektywy 2009/72 oraz z ogólnymi zasadami prawa Unii (zasadą pewności prawa, uzasadnionych oczekiwań, proporcjonalności, przejrzystości i niedyskryminacji).

59. Udzielone przez sąd odsyłający informacje nie dają mi możliwości dokonania oceny, w jakim zakresie wyżej wskazane ogólne zasady prawa Unii miałyby zostać naruszone.

60. Co więcej, istotne elementy zostały już zbadane w częściach niniejszej opinii dotyczących dopuszczalności oraz pytania drugiego. Otóż gdyby założyć, że przedmiot rozpatrywanej sprawy wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2009/72, powoływanie się na podstawowe zasady prawa wymienione przez sąd odsyłający nie byłoby konieczne.

Wnioski

61. W świetle powyższych rozważań proponuję, aby na pytania przedłożone przez Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna) Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony w dniu 11 kwietnia 2017 r. przez Vilniaus miesto apylinkės teismas (sąd rejonowy dla miasta Wilna, Litwa) jest niedopuszczalny.